

Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Türk Kimliği ve Vatandaşlığı ile İlgili Algı ve Deneyimleri

Perceptions and Experiences of Foreign University Students about Turkish Identity and Citizenship

İrem Namlı Altıntaş¹ , Elif Alkar²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Isparta

²Sosyal Bilgiler Eğitimi Uzmanı, Bursa

Özet

Göç olgusu, birey ve toplumların coğrafi hareketlilik kapsamında, sosyal, ekonomik, siyasi veya doğal nedenlerden kaynaklı yer değişimini ifade eder. Bu çalışmada, Türkiye'ye yükseköğrenim görmek amacıyla gelen göçmenlerin deneyimlerine yer verilmiştir. Bu deneyimler; kimlik, aidiyet, vatandaşlık ve uyum alanında yapılandırılmıştır. Çalışmaya Asya, Afrika, Ortadoğu ve Avrupa ülkelerinden Isparta ve Bursa'ya gelen ve eğitimlerine devam eden 40 üniversite öğrencisi katılımcı olarak dâhil edilmiştir. Bu katılımcıların 26'sı kadın 14'ü erkektir. Katılımcılara, kimlik, aidiyet, vatandaşlık ve sosyal katılımları ile ilgili fenomenolojik desende yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerle sorular sorulmuştur. Bu sorulardan tematik analiz yöntemi ile kategoriler elde edilmiştir. Katılımcıların tamamı kendilerini Türkiye'ye ait hissetmekte zorlanmadıklarını, yalnızca bu aidiyetin yaşamlarındaki unsurlarda farklı olduğunu ve ülkelerine dönme konusunda tereddüt etmediklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmada uyum ve aidiyet konusunda dil ve din iki önemli unsur olarak görülmektedir. Araştırmada yabancı uyruklu göçmenlerin kimlik, uyum, aidiyet ve nihayetinde vatandaşlıkla ilgili deneyimlerinin birbirinden bağımsız olmadığı ancak tarihsel ve kültürel sebeplere bağlı olarak etnik değişimler geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Aidiyet, göç, kimlik, uyum, vatandaşlık, yükseköğretim.

Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesine göç denir. Göçler, zorunlu ve gönüllü, ulusal ve uluslararası, yasal ve yasadışı göçler gibi farklı çeşit ve nedenlere dayanabilmektedir (Adıgüzel, 2018). Göç, beraberinde göç eden kişinin uyum süreciyle ilgili bazı kavramları ortaya çıkarır. Bunlardan biri “yabancı” kavramıdır. Barthram, Monforte ve Poros'a (2017) göre “yabancı” kavramı, başka bir ülkede doğmuş olmasından kaynaklı yaşadığı ülkenin toplumuna ait görülme-

Abstract

The phenomenon of migration, a form of geographical mobility, refers to the displacement of individuals and societies due to social, economic, political, or natural reasons. This study focuses on the experiences of immigrant students coming to Türkiye for their higher education. These experiences were structured by the dimensions of identity, belonging, citizenship, and harmony. 40 university students coming to Isparta and Bursa from Asia, Africa, the Middle East, and European countries were included in the study. 26 of these participants are women and 14 of them are men. They were asked questions about identity, belonging, citizenship, and social participation through phenomenological face-to-face interviews. Based on their responses to these questions, some categories were obtained by applying the thematic analysis method. None of the participants had any problems in feeling a belonging to Türkiye, but stated that this belonging is different in various parts of their life, and they have no hesitations in returning to their own countries. Language and religion were found as two key factors in ensuring harmony and belonging. It can be concluded that the experiences of immigrants regarding identity, harmony, belonging, and ultimately citizenship are not independent of each other, but have undergone historically- and culturally-driven ethnic changes.

Keywords: Adaptation, belonging, citizenship, higher education, identity, migration.

kimseler için kullanılır. Bu doğrultuda göçmenlerin birçoğu göç ettikleri ülkelerde pek çok yönden yabancı olma haliyle toplum tarafından dikkat çekmektedirler. Özellikle farklı bir ülkeye giden yabancı uyruklu göçmen, ev sahibi ülkede çoğunlukla odak noktası olabilmekte, sahip olduğu farklılıklar neticesinde yanlış yerde bulunduğu veya başka bir yere ait olduğu hissine kapılabilmektedir. Yabancı uyruklu göçmenler, bu süreçte var olan kimlik algılarına yönelik değişimler geçirmektedir. Pe-ki, bu kimlik algısının temelinde hangi tanımlamalar mevcut-

İletişim / Correspondence:

Dr. Elif Alkar
 Görükle Mahallesi, Gülveren Caddesi,
 Nilüfer, Bursa
 e-posta: elifalkar@gmail.com

Yükseköğretim Dergisi / TÜBA Higher Education Research/Review (TÜBA-HER), 12(2), 245–256. © 2022 TÜBA

Geliş tarihi / Received: Mayıs / May 13, 2020; Kabul tarihi / Accepted: Kasım / November 24, 2020

Bu makalenin atıf künyesi / How to cite this article: Namlı Altıntaş, I., & Alkar, E. (2022). Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türk kimliği ve vatandaşlığı ile ilgili algı ve deneyimleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 12(2), 245–256. doi:10.2399/yod.20.736918

ORCID ID: İ. Namlı Altıntaş 0000-0002-3398-5366; E. Alkar 0000-0002-5048-6470

tur? Kimlik, bir ayrışmadan ziyade aidiyeti belirtir. Zira birey, diğerlerinden farklılaştığı sürece kendisini bulur. Tarih, zaman, toplum, çevre, gelenek, kurallar ve paylaşılan mekânlar kimlik kavramının gelişmiş parçalarıdır. Kimliği belirleyen önemli unsurlar arasında etnik, dinsel farklılıklar, ekonomik-sınıfsal ayrımlar, aile geleneği, dil ve cinsiyet gösterilebilir (Akdemir, 2004). Kimlik, bireyselliği taşımasının yanı sıra (Kılıçbay, 2007) farklı bağlamlarda oluşmuş bir olgu ile zengin söylem geleneği yaratır. Bir bireyi diğerinden farklı kılan, kendisini diğerlerinden ayıran olguları ifade eden bir kavramdır. Kimlik üzerinde, bireyin farklı kimlikleri tartması ve kendi benlik arayışı üzerine ilişki kurarak özdeşleşme yapması söz konusudur (Parekh, 2014). Bu noktada aidiyet kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bütünün parçası olmayı ifade eden aidiyette de kimlikte görüldüğü gibi bir özdeşlik söz konusudur (Kılıçbay, 2007). Göçmen kişinin, ev sahibi ülkede bireysel kimlik anlayışını dönüştürmesi topluma olan aidiyetini güçlendirmektedir.

Bir ülkeden başka bir ülkeye göç, bireyin kimliğinde uzun soluklu önemli etkileri olan bir süreci içermekle beraber kişinin ülkesinden ayrılması ile alıştığı yiyeceklerden, yerel müziklerden, geleneklerinden hatta ana dilinden dahi vazgeçmesini gerektirebilir. Birey yeni bir ülkeye, tuhaf tat ve lezzetlere, yeni bir dile, şarkılara, siyasi meselelere ve bayramlara açılan bir manzaraya sahip olur. Kendisini ifade etmek için yeni yollar geliştirir (Akhtar, 2018). Göçmenlerin bu süreçte ev sahibi ülkeye olan entegrasyonu önemli bir unsurdur. Çünkü entegrasyon politikası toplum üzerinde heterojenik biçimi destekler. Bu süreçte azınlık grubun kültürel farklılıkları, egemen kültürle çatışmadığı sürece hoş karşılanır. Söz konusu etnik gruplar sadece toplumu oluşturan bir model değil ayrıca toplumda pay sahibidirler. Olanakları kullanmada eşitlik vardır ve birlikte yaşama politikası odak alınır (Tezcan, 2000). Entegrasyonun ana temasında vatandaşlık bilinci oluşturmak vardır. Söz konusu bu bilinç, bireylerin vatandaşlığın sahip olduğu unsurları üzerinden açıklanabilir.

Vatandaşlık kavramı, dört farklı şekilde kullanılabilir. Bunlar; (i) ulusal kimlik veya millet olarak tanımlanan vatandaşlık, (ii) evraklar temelinde vatandaşlık, (iii) haklar temelinde vatandaşlık ve (iv) görev-sorumluluklar temelinde vatandaşlık şeklindedir (Kadıoğlu, 2012, s. 22). Öte yandan vatandaşlık kavramının, literatürde yasal, siyasi ve kimlik olmak üzere üç temel unsur kapsamında tartışıldığı görülmektedir. Bunlar; vatandaşlık kavramının sivil, siyasi ve sosyal haklarla ifade eden hukuki statüsü olma durumu, toplumun kendi kendini yönetmesine ve siyasi kurumlarına bireyin siyasi bir özne, aktör olarak katılımını sağlaması durumu ve son olarak bireyin siyasi bir topluluğa aidiyetini belirten ayrı bir üyelik anlamına gelen vatandaşlığın kimlik boyutudur. Kimlik boyutu üzerinde Fransız Devrimi öncesine kadar siyasi bir kimlik olarak tanımlanmayan vatandaşlık kavramının, 18. yüzyıl itiba-

riyle ulusun tüm bireylerinin eşit sayıldığı ve kişilerin devletten talep ettiği haklar kapsamında geliştiğini söyleyebiliriz. 20. Yüzyıldan sonra ise var olan hakların ötesinde, ekonomik refah ve sosyal güvenlik gibi sosyal hakları da kapsayacak şekilde bir değişim geçirmiştir (Yıldız, 2017). Vatandaşlık, günümüzde sadece eşit haklara sahip olmak anlamına gelmeyecek politik topluluğa katılım meselesi, içinde ortak deneyimlerden türeyen kimliklerin, rol beklentilerinin, kesin gözüyle bakılan ön kabullerin, vatandaşlığa dair pratik bilgilerin de öğrenildiği bir etkileşim sürecidir (Morva, 2015). Genel bir ifadeyle vatandaşlık olgusu bir milletin üyesi olma ile sahip olunan haklar arasındaki ilişkidir ve bu durum çağımız göç yönetimlerinde vazgeçilmez bir yere sahiptir (Barthram vd., 2017). Birey bu süreçte yeni coğrafi sınırlarda aidiyet ve vatandaşlık olguları üzerinden topluma entegrasyonunu sağlamaktadır.

Küreselleşmeyle birlikte toplulukların tanınma ihtiyacı da artmıştır. Ülkeler arası alışverişlerin sonuçları olarak etkileşim hızla artmaktadır. Söz konusu etkileşim noktalarından biri olan Türkiye, sahip olduğu jeopolitik konumu nedeniyle tarih boyunca uluslararası göç hareketliliğinin cazibe merkezi olmuştur. Bir taraftan Avrupa ülkeleriyle olan sınır komşuluğu diğer taraftan Asya ve Afrika ülkelerine olan coğrafi yakınlığı göç hareketliliğini Türkiye'ye çekmektedir. Türkiye'ye bu coğrafyalardan yükseköğrenim görmek için gelen yabancı uyruklu öğrenciler de söz konusu gönüllü ve uluslararası göç hareketliliğinde etkin rol oynamaktadır.

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türk kimliği ve vatandaşlığıyla ilgili algı ve deneyimlerini ortaya koymaktır. Bu sebeple çalışmanın konusunu kimlik, vatandaşlık, aidiyet ve göçmenlerin entegrasyonları belirlemiştir. Asya, Afrika, Avrupa ve Ortadoğu ülkelerinden Türkiye'ye gelen göçmenlerin kimliklerine göre örneklem grupları oluşturulmuştur. Süleyman Demirel ve Bursa Uludağ üniversitelerinin farklı fakültelerinde öğrenim gören 40 yabancı uyruklu üniversite öğrencisinin, kültür, sosyal çevreye uyum, vatandaşlık almakla ilgili algıları, Türkiye'de yaşadıkları olumlu ve olumsuz deneyimleri ve bu deneyimlerin geldikleri bölgeye göre farklılaşması, çalışmada ele alınan başlıca konular arasındadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, katılımcıların uyum ve aidiyetleri ile ilgili deneyimlerini aktarma konusunda daha uygun olduğu düşünülen fenomenolojik nitel bir yaklaşım kullanılmıştır (Patton, 2014). Bu yaklaşımı desteklemek üzere nitel görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiş, örneklem seçiminde, kartopu tekniği ve ölçüt örneklem kullanılmıştır. Kartopu tekniği en kısa açıklama ile görüşülen kişiye "konuyla ilgili olarak kim veya kimlere görüşmemi

önerirsiniz?” sorusuyla zengin bir kaynağa ulaşılmasını sağlayan tekniktir (Patton, 2014, *akt.* Yıldırım ve Şimşek, 2016). Ölçüt örneklemedeki temel anlayış, veri toplamaya başlamadan önce araştırmacının kendisi ya da araştırmanın doğası gereği belirlenen bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Katılımcıların; Türkçe’yi orta ve iyi seviyede bilmeleri, üniversite öğrencisi olmaları bu çalışmanın ölçütü olarak belirlenen özelliklerdir. Kartopu tekniği ise, konuşulan öğrencilerle görüşme bitiminde kendisi gibi yabancı uyruklu öğrencileri öğrenip onlara ulaşma yoluyla uygulanmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Isparta ili Süleyman Demirel Üniversitesinden 21, Bursa ili Bursa Uludağ Üniversitesinden 19 olmak üzere toplamda 40 yabancı uyruklu üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Söz konusu üniversitelerden araştırma grubunun seçilme nedeni her iki üniversitenin köklü bir geçmişe dayanması, yabancı uyruklu öğrencilerin bu üniversitelerde yoğun olması ve araştırmacıların ilgili üniversitelerde görev yapıyor olmalarıdır. Bu durum öğrencilerle gerçekleşen görüşmelerin yanı sıra araştırmacılara öğrencileri gözleme imkânı da tanımıştır. Ayrıca maksimum çeşitlilik açısından farklı etnik ve kültürel grupların seçilmesine dikkat edilmiştir. Bu bağlamda katılımcılara ilişkin temel bilgiler ■ Tablo 1’de sunulmuştur.

Tabloya göre, görüşme yapılan 40 üniversite öğrencisi katılımcıdan 26’sı (%65) kadın, 14’ü (%35) erkektir. Buna göre katılımcıların çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Yaş aralığına bakıldığında katılımcıların 26’sı (%65) 18–22, 8’i (%20) 23–25, 6’sı (%15) 25 ve üstü yaş aralığındadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun 18–22 yaş aralığına sahip olduğu görülmektedir. Geldikleri ülkelerin coğrafyalarına göre incelendiğinde, araştırmada, üç büyük kıta ve bir büyük coğrafi bölgeden katılımcının yer aldığı ve bunların 15’inin (%37.5) Asya (Türkmenistan, Azerbaycan, Özbekistan, Bangladeş), 11’inin (%27.5) Afrika Kıtası (Sudan, Etiyopya, Somali, Benin, Mozambik, Madagaskar), 8’inin (%20) Ortadoğu coğrafi bölgesi (Irak, İran, Suriye, Afganistan, Ürdün) ve 6’sının (%15) Avrupa (Almanya, Yunanistan, Arnavutluk) kıtasından olduğu görülmektedir. Buna göre en fazla katılımcı Asya, en az katılımcı ise Avrupa ülkelerindedir. Katılımcıların aylık gelirleri açısından 1000 TL ve altı gelire sahip 29 (%72.5), 1000–1500 TL arası aylık gelire sahip 6 (%15), 1500 TL ve üstü aylık gelire sahip 5 (%12.5) kişinin olduğu görülmektedir. Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkiye’de ikamet süreleri açısından bakıldığında 1–3 yıl arası 24 (%60), 3–5 yıl arası 9 (%22.5) ve 5 yıl ve üstü 7 (%17.5) kişi olduğu görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların büyük çoğunluğunun Türkiye’de 1–3 yıl arasında ikamet ettiği söylenebilir. Görüşmeler sonucunda katılımcıların Türkiye ile ilgili algı ve deneyimlerini ifade etmekte zorluk yaşama-

yacak kadar uzun vakit geçirdikleri, ülkemizle ilgili deneyimlerinde güçlü bulgulara sahip oldukları tespit edilmiş ve bu nedenle araştırmaya dâhil edilmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. İlk olarak görüşme soruları, ilgili bilim dallarından iki uzman görüşü alınarak hazırlanmış ve 4 öğrenci üzerinde pilot çalışma amacıyla uygulanmıştır. Görüşme formunun bu kapsamda tekrar güncellenerek 13 soru ile sınırlandırılması uygun görülmüştür. Yarı yapılandırılmış soruların içeriğinde katılımcıların ne kadar süredir Türkiye’de yaşadıkları, kendilerini hangi ülkeye ait hissettikleri, Türkiye’deki dini ve millî bayramlarla ilgili düşünceleri, geleneklerini ne düzeyde devam ettirdikleri ve yaşadıkları ildeki sosyokültürel etkinliklere katılmalarına ilişkin sorular bulunmaktadır. Yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler sı-

■ Tablo 1. Katılımcılara ilişkin temel bilgiler.

Özellikler	Sayı	%
Üniversiteler		
Süleyman Demirel Üniversitesi	21	52.5
Bursa Uludağ Üniversitesi	19	47.5
Toplam	40	100
Cinsiyet		
Kadın	26	65
Erkek	14	35
Toplam	40	100
Geldikleri Bölgeler		
Asya ülkeleri	15	37.5
Afrika ülkeleri	11	27.5
Ortadoğu ülkeleri	8	20
Avrupa ülkeleri	6	15
Toplam	40	100
Yaş Dağılımı		
18–22	26	65
23–25	8	20
25 ve üstü	6	15
Toplam	40	100
Aylık Gelir		
1000 TL ve altı	29	72.5
1000–1500 TL arası	6	15
1500 TL ve üstü	5	12.5
Toplam	40	100
Türkiye’deki ikamet süresi		
1–3 yıl	24	60
3–5 yıl	9	22.5
5 yıl ve üstü	7	17.5
Toplam	40	100

rasında katılımcıların izni alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ortalama 30–40 dakika aralığında gerçekleşmiştir. Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğü araştırmanın büyüklüğü ve derinliği ile ters orantılı olarak işlendiğinden görüşme yapılan kişilerle geçirilen sürenin artması veri büyüklüğünün azalacağı anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşme sürecinde katılımcıların yanıtlamak istemediği sorular boş bırakılmış ve katılımcının davranışlarını ve algılarını rahatsız edecek durumlardan kaçınılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada, veriler tematik analiz yoluyla analiz edilmiştir. Tematik analiz, verilerdeki temaları belirleme, analiz etme ve raporlama için kullanılan bir yöntemdir (Braun ve Clarke, 2019). Analizlerin yapılmasında araştırmanın amacına uygun olarak; kimlik, aidiyet, vatandaşlık ve sosyal katılım olmak üzere 4 tema belirlenmiştir. Yanıtlar da bu 4 ana temaya göre analiz edilmiştir. Analizler sonucunda elde edilen kavramlar kategoriye dönüştürülmüştür. Öğrencilerin yanıtları sonucunda bölgesel gruplara göre ortak ya da birbirinden farklı kategorilerin ortaya çıktığı görülmüştür.

Araştırmada 4 farklı coğrafyadan gelen göçmenler farklı kodlarla incelenmiştir. Örneğin; Asya (AS), Afrika (AF), Ortadoğu (AR), Avrupa (AV) olarak kodlanmıştır. Grup kodlamalara cinsiyet de eklenmiştir. Cinsiyet olarak kadın (K), erkek (E) olarak kodlanmıştır. Ayrıca gruplar ve cinsiyetler içinde katılımcılara rastgele numaralar atanmıştır. Örneğin Afrikalı erkek katılımcı için (AF E1, AF E2...) gibi kodlar verilirken, Afrikalı kadın katılımcı için (AF K1, AF K2...) kodları kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda analiz sonuçları yer almaktadır. Türkiye’de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türk kimliği ve vatandaşlığıyla ilgili algı ve deneyimlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmanın analizleri sürecinde, katılımcılardan alınan yanıtların geldikleri ülkelere göre farklılaştığı görülmüştür. Bu sebeple analiz sonuçları değerlendirilirken bulguların karşılaştırmalı veriler halinde sunulması uygun bulunmuştur. Bulguların sunumunda araştırma sorularına göre kodlanan yanıtların açıklaması ve araştırmacılar tarafından önemli görülen katılımcı yanıtları sunulmuştur (■ Tablo 2).

Kimlik Temasına İlişkin Bulgular

Bu çalışmada kimlik olarak kişinin Türk kültüründeki bireysel duruşunu açıklama biçimi, örneğin; kültürel, milli ya da dini nitelikler üzerinden kendini tanımlaması esas alınmıştır. Bu kodu desteklemek için katılımcılara “Yaşadığımız yerde hangi di-

li/dilleri konuşuyorsunuz?, Sosyal medya, radyo ve TV’yi hangi dillerde kullanıyorsunuz?, Türkiye’de kendi geleneklerinizi yaşayabiliyor musunuz? soruları sorulmuştur. Yanıtlar sonucunda katılımcıların, kimliklerini tanımlarken ifade ettikleri üç kategori öne çıkmaktadır. Bunlar; kültürel yakınlık, giyim-kuşam ve din olarak sıralanabilir.

Kültürel Yakınlık

Katılımcıların kendi ülkeleriyle Türkiye arasında kültürel bir bağ olup olmadığını belirttikleri yanıtlar kültürel yakınlık kategorisinde değerlendirilmiştir:

- “Yani şöyle Azerbaycan ile Türkiye arasında zaten pek bir fark yok. Böyle kültür olarak, gelenek, insanların sıcaklığı olsun. Bizim insanlarımız da çok misafirperverdir. Buradakiler de öyle.” [AS K9]
- “Zaten aynı millet farklı devletten olduğum için, karşılaştığım insanlar hep iyi niyetli, kardeş olarak tanıyorlar bizi. Türkmen olduğumuz için. O yüzden çok sıkıntı çekmedim.” [AS E4]
- “Şöyle diyeyim: Türkler genelde ayrımcılık yapan bir millet değildir. Türk tarihine baksan bile genelde Türkiye, hatta Osmanlı Devleti, zamanında genelde hep diğer ülkelerle ilişki kurmuştur. Tabii ki batılı ülkeler de diğer ülkelerle ilişki kurmuşlar. Ama onlar sömürgecilikten dolayı. Ama Türkiye’nin hiç öyle bir şeyi olmadı. Sadece insan olduğumuz için oralara gitmiştir. Başka bir gözle bakmıyor. ‘Bütün insanlar kardeşler’ düşüncesiyle yola çıkarak diğer ülkelere gitmiştir.” [AF E 4]
- “Ne diyebiliriz ya zaten bizim kültürümüz aynı dedim ya. Arap ya Ürdün Arap bir ülke, genel olarak Arap kültürü İslam kültürü gibi bir şey, buradaki kültür de aynı diyebiliriz.” [AR K1]

■ Tablo 2. Araştırmada bulunan kod ve kategoriler.

Yükseköğrenimin sosyal işlevi	
Kod	Kategori
Kimlik	Kültürel yakınlık
	Giyim kuşam
	Din
Aidiyet	Kan bağı
	Dil
	Tarihsel bağ
	Duyusal bağ
	Din
Vatandaşlık	Vatana hizmet
	Mesleki beklenti
	Aile
Sosyal katılım	Kutlama
	Şehir yaşamı
	Dil öğrenme
	Dil kullanımı
	Yemek

- *Dedemgil Avusturya'ya gitti orada zaten kültürümüzü kaybetmedik, orada da aynı şeyi yaşıyorduk. O kültürü de buraya getirdik, o yüzden farklı olduğunu düşünmüyorum.* [AV E1]

Tüm katılımcıların yanıtlarında kültürel yakınlık kategorisi ortaya çıkmıştır.

Giyim-Kuşam

Katılımcıların kültürel kimlikleri içerisinde yöresel kıyafetlerini de aktardıkları yanıtlar giyim kuşam kategorisinde değerlendirilmiştir:

- *“Çoğunlukla beğeniyorlar, kıyafet konusunda da hiç şey yapmadık, o kadar açık giyinmediğimiz için, burası da Müslüman bir ülke olduğu için, kötü bir şey...”* [AS K11]
- *“Erkek olarak ben sıkıntı çekmiyorum. Giyim aynı zaten ama kızlara uzun etek giydiriliyor. Bir farkımız o. Yani sıkıntı çekmiyorum onun dışında.”* [AS E4]
- *“Ben şey yani Somali’de yani burada farkı var, Somali’de kadınlar bepsi kapalı, burada açık da var.”* [AF K1]
- *“Kültürel kıyafet olarak var ama normal olarak orada da böyle giyiniyoruz.”* [AF E6]

Asyalı ve Afrikalı katılımcıların yanıtlarında giyim kuşam kategorisi ortaya çıkarken Ortadoğulu ve Avrupalı katılımcıların da böyle bir kategorinin ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Din

Katılımcıların kendi dini yaşantıları ile Türkiye’deki dini yaşantıları arasında kurdukları bağ din olarak kategorize edilmiştir:

- *“Evet, bunu sık sık soruyorlar Müslüman mısın, hangi dinden-sin? Müslümanım diyorum.”* [AF E2]
- *“Ben çok Cuma namazına gitmeye alışmıştım. Bizde baya dolu olunuyor, dışarda kalınıyor bile mescit dolu olup da hem kadın hem erkek dışarıya çıkıyor ama burada kadınlar mescide gidemiyorlar bile. O beni biraz şaşırtmıştı.”* [AF K2]

Afrikalı ve Ortadoğulu katılımcıların yanıtlarında dini kimlik kategorisi görülürken Avrupalı ve Asyalı katılımcıların yanıtlarında böyle bir kategori ortaya çıkmamıştır. Katılımcıların kimlikleri ile ilgili yanıtları geldikleri ülkeye göre değişiklik göstermiştir. Örneğin kültürel yakınlık kategorisi Asyalı ve Ortadoğulu katılımcıların yanıtlarında ortaya çıkarken giyim kuşamla ilgili bir kimlik algısını Asyalı ve Afrikalı katılımcılar kullanmışlardır. Din kategorisi ise daha çok Ortadoğulu ve Afrikalı katılımcıların yanıtlarında ortaya çıkmıştır.

Aidiyet Temasına İlişkin Bulgular

Bu çalışmada kişinin Türkiye ve Türk kültürü ile kurduğu bağ aidiyet olarak tanımlanmıştır. Bu amaçla katılımcılara; *“Kendinizi nereye ait hissediyorsunuz?, Türkiye’yi neden tercih ettiniz?”* soruları sorulmuştur. Kategoriler, bu sorudan alınan ya-

nıtlara göre kodlanmıştır. Öne çıkan kategoriler arasında; *kan bağı, dil, tarihsel bağ, duygusal bağ ve din* yer almaktadır.

Kan Bağı

Bu çalışmadaki kan bağı kategorisi, katılımcıların kendilerini doğdukları ülke ile açıklamalarından yola çıkmıştır. Bu kategori, katılımcıların ailelerinin de katılımcılarla aynı coğrafyada doğduğunu belirtmeleri ile ortaya çıkmıştır:

- *“... çünkü doğduğum yer ülke, kendi yetiştiğim, büyüdüğüm. Değişmem tabii ki kendi ülkemi de. Oraya ait hissediyorum.”* [AS K3]
- *“Şey.. Türkmenistan’a ait hissediyorum çünkü orada büyüdüm, ailem orada.”* [AS K6]
- *“Kendimi Madagaskar’a ait hissediyorum çünkü orada doğdum.”* [AF E1]
- *“Bizim ülkemiz Afganistan, ailem orada, orada doğdum.”* [AR K2]
- *“Irak. Çünkü orada doğdum. Ailem orada.”* [AR K3]
- *“Şöyle.. bazen yani bazı durumlarda hani buradan hiç ayrılmak istemiyorum hani Türkiye’den ama şu şekilde doğma büyüme oralı olduğum için hani oradan da vazgeçmek istemiyorum hiçbir zaman bir ayağım orada yani tam olarak bir yere ait hissedemedim kendimi. Yani iki tarafta.”* [AV K1]
- *“Evet oraya gitsem Türk oluyorum, buraya gelsem Alman oluyorum. Ben Türkiye’ye geldiğimde çok yaşadım, orada da oluyordum.”* [AV E1]

Tüm katılımcıların yanıtlarında kan bağının ortaya çıktığı görülmektedir.

Dil

Katılımcıların konuştukları dili, aidiyet sebepleri olarak görmeleri nedeniyle bu çalışmada dil, kategori olarak kodlanmıştır.

- *“... Çünkü biz Afganistan’da Özbekçe çok konuşuyoruz. Biz Özbekistanlı diye çok sanıyoruz. Evde Afgan ve Özbek dilinde çok konuşuyoruz. Babam diyor buyur baba. Yani Özbekistanlıym böyle düşünüyoruz.”* [AS K2]
- *“Kendimi Türkiye’ye ait hissediyorum. Sonuçta benim kaldığım yerde yabancılar olduğu için hep Türkçe konuştuğumuz için.”* [AS K8]

Asyalı katılımcılar, aidiyetlerini dil ile ilişkilendirmişlerdir. Bu sebeple konuştukları dilin Türkçe ile yakınlığı kendilerini Türkiye’ye ait hissetmelerine neden olmuştur. Bu kategori diğer grupların yanıtlarında ortaya çıkmamıştır.

Tarihsel Bağ

Katılımcıların tarihsel bir yakınlık kurduğu Türkiye ile aralarındaki bağ, tarihsel bağ olarak kodlanmıştır:

- *“...e zaten biz Arap altında biz esir gibiyiz zaten biz de bir ülkeyiz. Karakoyunlular, Beyaz Koyunlular, Selçuklular kurduk, 6*

devlet kurduk Irak'ta, bununla biz bir gün özgürlüğe kavuşmayı istiyoruz yani. (durd) o da bir ümit diyelim, bir rüya diyelim ama inşallah gerçekleşecek.” [AS E2]

- “Yani şöyle bence Türkiye’de yani nereli olduğumu sorduklarında önceden Kerkük diyordum. Direkt Kerkük diyordum. Çünkü Irak ile Kerkük böyle biraz Irak parçalanmış bir durumda. Kerkük deyince direkt daha çok hoşuma gidiyor benim. Ondan sonra baktım ki Kerkük’ü bilmeyenler var. Ben dedim ki en iyisi ben Irak deyim. Irak deyince hemen soruyorlar mesela Arap mısın, Kürt müsün? Türkmen’im diyorum. O zaman sen Türk’sün diyorlar.” [AS E4]
- “Osmanlı devletini ve Atatürk’ü biliyorum. .... Önce bilmiyordum. Arkadaşım dedi gidelim mi Atatürk meclisine (Anıtkabir) diye. Ben de evet dedim.” [AF K3]

Tarihsel bağ kategorisi sosyal çevre veya kendi motivasyonu ile Türk tarihini araştırma deneyimlerine dayanarak ortaya çıkmıştır:

- “Aslında şöyle ben tarihi gerçekten çok seviyorum. Yunanistan’da okurken de orada da tarihi Yunanca anlatıyorlardı, tabii Yunan tarihini anlatıyorlardı. Ben internetten araştırıyordum orada da. Yine iki taraflı.” [AV K3]

Tarihsel bağ kategorisinin daha çok Asyalı, Afrikalı ve Avrupalı katılımcıların ifadelerinde ortaya çıktığı görülmektedir.

Duygusal Bağ

Katılımcıların Türkiye’de uzun süredir ikamet etmelerinden dolayı aidiyetleriyle ilgili duygusal bağ oluşturdukları ortaya çıkmıştır. Bu ifadeler, bu çalışmada duygusal bağ olarak kategorize edilmiştir:

- “9 yıl, neredeyse 9 yıl oldu galiba, buraya geldiğimde 14–15 yaşındaydım. Ben burada büyümüş sayılırım, ergenliğim falan gençliğim burada geçti yani şimdi gidince yabancı hissediyorum, buraya gelince yabancı hissediyorum. Yani arada kalmak gibi bir şey. Küçük yaşta buraya gelmek, hem iyi tarafı var, hem kötü tarafı var. Yabancılık diye bir şey hissetmedik yani.” [AF E3]
- “Ben bana soranlara genelde “Kayseriliyim” diyorum. ... Sanki ben oralıyım gibi hissediyorum. ... Benim gençliğim daha çok Kayseri’de geçtiği için...” [AF E4]
- “Benim bildiğim Türkiye’de tek şey bizim köydü. Dedem oralı olduğu için ben Türkiye’yi sadece ora diye biliyordum. Sonra burada yaşamaya başladıkça...” [AV E1]

Duygusal bağ kategorisinin Afrikalı ve Avrupalı katılımcılarda ortaya çıktığı görülmektedir.

Din

Bu kategori katılımcıların Türkiye ile kurdukları bağ, din olarak ortaya çıkmıştır.

- “Bir de Türkiye Müslüman. Yani burada barış var anladım mı, hoşgörü var (bu kısmı İngilizce söylüyor).” [AF K1]

- “Nedeni bir bizim ülke orada Müslüman olduğu için Türkiye’de yaşamak bize daha kolay geliyor.” [AF E3]
- “Çünkü ben kültür olarak hem de dinimiz olarak çok benziyoruz. O yüzden Türkiye’yi seçtim.” [AR K7]
- “Birbirimize şey, aynı din, Müslüman olduğumuz için. Bir de kültürümüz biraz yakın birbirimize ondan.” [AR K6]
- “Yok, yani Türkiye Afganistan gibi bence. Din aynı İslam...” [AR K2]

Aidiyet kodundaki din kategorisinin Afrikalı ve Ortadoğulu katılımcıların ifadelerinde ortaya çıktığı ulaşılan bulgular arasındadır. Bu bağlamda çalışmadaki aidiyet kavramının farklı kategoriler altında ortaya çıktığı görülmektedir. Örneğin kan esaslı tüm katılımcıların yanıtlarında yer alırken, tarihsel bağ yalnızca Ortadoğulu katılımcıların yanıtlarında yer almamıştır. Türkiye’de ikamet etme süresi ile açıklanan duygusal bağ kategorisi Afrikalı ve Avrupalı katılımcıların yanıtlarında ortaya çıkmıştır. Dil kategorisi yalnızca Asyalı katılımcıların yanıtlarında yer alırken din kategorisi Afrikalı ve Ortadoğulu katılımcıların yanıtlarında görülmüştür.

Vatandaşlık Temasına İlişkin Bulgular

Kişinin hukuksal bağ açısından Türkiye ile ilgili değerlendirme yapabilmesi bu çalışmada vatandaşlık olarak algılanmıştır. Bu kategori için katılımcılara “Türkiye’de vatandaşlık almayı düşünüyor musunuz?, Vatandaşlık verilse kalır mısınız?, Eğitiminiz bittikten sonra Türkiye’de kalmayı düşünüyor musunuz?” soruları sorulmuştur. Katılımcılardan alınan yanıtlar sonucunda öne çıkan kategoriler vatana hizmet, mesleki beklenti ve aile olarak belirlenmiştir.

Vatana Hizmet

Katılımcıların mezun olduktan sonra Türkiye’de kalıp kalmayacaklarına ilişkin verdikleri yanıtların geldikleri ülkeleri ile ilgili kısımları vatana hizmet kategorisinde değerlendirilmiştir:

- “Hayır, çünkü buraya geldik, orada vatanımıza hizmet etmek için.” [AS E1]
- “Yani kalabilirim aslında, burayı sevdim ama ben kendi ülkeme dönüp bir şeyler yapmak istiyorum.” [AS K7]
- “Vallahi inanmıyorum. Çünkü memleketimizin bize ibtiyacı var.” [AS E2]
- “Ben ülkeme yardım etmek istiyorum. Doktor olacağım ve oraya yardım edeceğim.” [AF K1]
- “Ülkeme hizmet etmek için kalmayı istiyorum.” [AF K3]

Vatana hizmet kategorisi Asyalı ve Afrikalı katılımcıların yanıtlarında ortaya çıkmıştır.

Mesleki Beklenti

Katılımcıların Türkiye’de herhangi bir iş kolunun olup olmaması ile ilgili kaygıları mesleki beklenti olarak kodlanmıştır.

- “Burada çalışırsam sadece özelde, devlette çalışmam o yüzden döneceğim.” [AS K3]
- “Okul bittikten sonra yüksek lisans düşünmüyorsam giderim.” [AS K8]
- “Benim bölümüm siyasete dayanıyor, başka ülkede çalışmam zor gibi” [AF E3]
- “Belki akademik için, tekrar yüksek lisans yapmak için kalabilirim.” [AR K1]
- “Üniversite bittikten sonra büyük ihtimal burada kalmayı düşünüyorum çünkü ülkeme dönmeyi düşünmüyorum, orda biraz bizi durumlar karışık. Hani orda pek bir şey yok bizim mesleğin bir geleceği yok.” [AR E1]
- “Bir aralar kalmayı düşünüyordum ondan sonra işte devlette çalışamayacağımı öğrenince daha doğrusu hani Alman vatandaşı olduğum için devlette çalışma imkânım yok.” [AV K1]

Tüm katılımcılarda mesleki beklenti kategorisinin ortaya çıktığı görülmektedir.

Aile

Katılımcılar, Türkiye’de kalıp kalmama sebeplerini ailelerinin ya da kendilerinin aileleriyle ilgili isteklerine bağlamışlardır. Bu durum, çalışmada aile olarak kodlanmıştır:

- “Burada kalamam çünkü ailem orada.” [AS K1]
- “Yani yüksek lisansı kendim düşünüyorum ama ailem biraz şey yapıyor, şimdi kızsın, yaşın var biraz şey oluyor. Artık eve dönsen daha iyi olur gibilerinden.” [AS K8]
- “Ben aileden o kadar uzakta taşınmayı düşünmüyorum.” [AF K2]
- “Ailem burada değil, Sudan’da. Bir de o neden var. Her zaman gidip gelmek de biraz sıkıntılı oluyor.” [AF E3]
- “Evet, burada çalışmayı düşünüyorum ama ailem Suriye’ye dönerse birlikte döneriz.” [AR K6]
- “Ashnda düşünüyorum fakat geri dönmem gerekiyor diye bir sorumluluk da hissediyorum. Sonuçta burada kimsem yok. Yani genel Türkiye’de var akrabalarım ama çok nadir. Bütün hayallerim orada olduğu için gitmeyi düşünüyorum ama kalmayı da bir taraftan istiyorum.” [AV K3]

Tüm katılımcıların yanıtlarında aile kategorisinin ortaya çıktığı görülmektedir.

Ulaşılan bulgular arasında vatandaşlık kodu içinde ortaya farklı kategoriler çıkmıştır. Örneğin aile ve mesleki beklenti kategorisi tüm gruplarda ortaya çıkarken vatana hizmet kategorisi Asyalı ve Afrikalı katılımcıların yanıtlarında görülmektedir.

Sosyal Katılım Temasına İlişkin Bulgular

Kişinin entegrasyonu açısından sosyal çevre ve kültüre uyum sağlama süreci bu çalışmada sosyal katılım olarak kodlanmıştır. Bu kategoride “Sosyal çevreniz kimlerden oluşuyor?, Türki-

ye’nin tarihini gelenek ve göreneklerini keşfetmek için çaba barcar mısınız?, Şehirdeki sosyal organizasyonlara katılımınız nasıldır?, Türkiye’de bayram (dini ve milli) kutlamalarına katılıyor musunuz? soruları sorulmuştur. Bu soruların yanıtları doğrultusunda ortaya çıkan kategoriler kutlama, şehir yaşamı ve dil öğrenme, dil kullanımı ve yemek şeklindedir.

Kutlama

Katılımcıların entegrasyon süreçlerini de tespit etmek üzere Türkiye’de dini ve milli bayramları kutlayıp kutlamadıkları sorulmuş ve verilen yanıtlar kutlama olarak kategorileştirilmiştir:

- “Burada olduğumuzda kutlarız. Cumburiyet bayramında buradayım. Çok güzel bir duygu.” [AS E1]
- “Tabii ki.. dini bayramlar işte Kurban bayramı, Ramazan bayramı var, onlara katılıyorum tabii, Cumburiyet bayramı da tabii ki arkadaşlar şey olarak kutlama olduğu zaman katılıyorum. Ama bireysel değil yani.” [AS E4]
- “Burada oldu yani çünkü yaz okulundaydım gidemedim, burada oldu ramazanda oruç tutma burada oldu.” [AF E5]
- “Evet evet, şey 29 Ekim onu araştırdım, videoları izledim daha çok eski tarihi araştırdım, işte Atatürk döneminden nasıl oldu mesela birinci sene inkılap dersi gördüğümüzde çok merak ediyordum Türkiye’nin illeri hangisidir? Kültür nedir? Ondan sonra gelen her tarih ya da bayramları falan çok merak ediyorum, araştırıyorum bazılarını. Ayrıca benim küçük kardeş de okulda olduğu için okulda bütün bu bayramlarla ilgili konferanslar olunca onlar da katılıyorlar ve benim gibi de meraklılar.” [AR K7]
- “Ramazan her akşam ne isim, .. ibtar .. iftar... çünkü Türk arkadaşım var,... gel ve beraber yedik.” [AV K2]

Kutlama kategorisinin tüm katılımcıların ifadelerinde ortaya çıktığı görülmektedir.

Şehir Yaşamı

Bu kategoride katılımcıların sosyal çevresiyle ilgili verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve şehir yaşamı kategorisi oluşturulmuştur:

- “Burada şimdi çok kardeş gibiyiz artık. Çok iyiyiz yani...” [AS K3]
- “Evet el günümüz (?) geldik bizim başkan ... abi var hiç dil bilmiyorduk, hiçbir şey anlamıyorduk o bizi çok eğlendirdi, yani kaybolmayın burası böyle böyle dedi. Bir hafta çarşıya çok gittik şimdi ben diyorum ... abi beni çarşıya bırakın, ben her yerden gelicem. Yani çok bizi gezdirdi. Yani bu kadar. Çarşıya gittik orada parklar vardı, oralara gittik. Eğirdir’e gittik.” [AS K2]
- “Vallahi çok arkadaşım yok ama sadece hocalarla biraz. TÖMER’deki hocalarla. Arada sırada iki,-üç hemşeri var burada. Onlarla da takılıyoruz.” [AS E2]
- “Şu ana kadar kurstan başka bir de YÖS kursunda yabancılar var ama Türkler yok bence. Şeyler var, Somalililer var, Afganistanlılar var. Onlarla arkadaş oldum, ama beni fikirlerimle onların fikirleri denk gelmediği için çok arkadaşlık yapamadım.” [AS K1]

- “Valla sınıf arkadaşlarımız var, yurttan da var. Hatta benim en yakın arkadaşım var dört yıldır aynı odada kalıyoruz. Mardinli. Hatta oraya da davet etti gittim. İki ay kaldım yazın. Onun ailesiyle kaldım. Arkadaş olduk. Türk var, Kürt var, benim için sıkıntı yok yani.” [AF E3]
- “Arkadaş çevrem genelde Türk. Türklerle çok, çok arkadaşlığım var. Çok samimi arkadaşlıklarında var yani. Hiç yabancılik konusunu hiç aramızda geçmedi zaten. Dediğim gibi hiç yabancı olarak da kabul etmiyorum zaten.” [AR E1]
- “Geçen sene bizim Alman arkadaşlarımız vardı, benim ev arkadaşlarımız Hollandalıydı, sosyoloji bölümünden arkadaşım var Yüksek lisans okuyor, Almanya’dan aynı bizim gibi bir de İlahiyat fakültesinde bir arkadaşımız var, o da Almanya’dan. Bir de geçen sene dördüncü sınıf, sınıf öğretmenliği bir arkadaşımız vardı, o da işte Almanya’dandı. Bir de İngilizce bölümünden bir arkadaşımız vardı. O da geçen sene mezun oldu. Ama genellikle o şekilde ortamım. Yani din, dil, kültür neredeyse aynı olunca daha çok anlaşılabilir.” [AV K1]

Şehir yaşamı kategorisinin tüm katılımcıların yanıtlarında ortaya çıktığı ulaşılan bulgular arasındadır.

Dil Öğrenme

Katılımcıların Türkçe bilip bilmemelerinin sosyal çevrelerini nasıl etkilediği ile ilgili yanıtları dil öğrenme kategorisi altında incelenmiştir:

- “İlk zamanlarda dil bilmediğim için sokağa çıkmıyordum.” [AF E4]
- “Öğretmenler bizi götürüyor çarşıya salep içiyor. Ama arkadaşlarla şimdi yani o ne istersin beraber gidiyorlar ama ben söylemiyorum.” [AF K1]
- “Dile tam olarak hâkim değilim. Onu yanlış olur desem ama günlük konuşmalardan bir sıkıntı çekmedim yani. Tabii bir iki sene ayrı ama sonradan arkadaşlar yardımcı oldular yani.” [AF E5]
- “Türkçe’yi bilmiyordum, o yüzden dolayı annem babam evde yok. Biz okula gidip geldiğimiz için sadece Almanca konuşuyorduk. Türkçe’yi az çok biliyordum yani, o kadar fazla bilmiyordum. Öyle bir zorluğu oldu buraya geldiğimizde ama onu da atlattık.” [AV E1]

Dil öğrenme kategorisinin Asyalı ve Ortadoğulu katılımcıların dışında tüm grupların yanıtlarında ortaya çıktığı görülmektedir

Dil Kullanımı

Katılımcıların çevrelerine uyum sağlamak için kullandıkları dil olduğunu belirten yanıtlar, dil kullanımı kategorisinde değerlendirilmiştir:

- “Türkçe konuştuğum zaman okula geliyorsun bir ders anlatmaya çalışıyorsun, biraz sıkıntıya giriyorsun. Zaten yakın olduğu için Türkmence söylediğim zaman Türkçe gibi algılıyorsun. Türkçe

mi söyledim Türkmence mi söyledim, o orada kaldığı için sadece Türkçe direkt Türkçe...” [AS E4]

- “İnternette açıyorum hangi dilde şey olmuş... Türkçe açıyorum... Bizim burada hem Irak’ta her zaman Türk şeylerine bakıyoruz. Normal zamanlarda haberlerden dolayı Arap şeylerine bakıyoruz.” [AS E1]
- “Türkçe. Şimdi Türkiye’de Türk dili kullanıyordum, önceden Afgan dilinde kullanıyordum.” [AS K2]
- “Televizyonumuz vallahi hep Türkçe’dir.” [AS E2]
- “Türkçe, bazen Fransızca konuşuyoruz arkadaşlarla.” [AF E1]
- “Evde genelde Fransızca konuşuyoruz. Çünkü onlar da Afrika’dan geldikleri için genelde Fransızca konuşuyoruz. Yani kendi aramızda Türkçe konuştuğumuz da biraz garip geliyor. Daha çok Fransızca ve ana dillerimizi kullanıyoruz.” [AF E4]
- “Arada Türkçe haberleri takip ediyorum.” [AF E5]
- “Ben en çok Türkçe kullanıyorum. Diğer arkadaşlarıma da sürekli Türkçe konuşun diyorum. Bildiğimiz yerel dilin şu an bir önemi yok diyorum. Olsa bile derse girdiğimizde o dil kullanılmadığı sürece sıkıntı yaşarsınız diyorum. Yaşamamak için sürekli Türkçe okuyun ve çalışın diyorum.” [AF E6]
- “En çoğu bizi istemeyen insanların çoğu Suriyeli olduğumuz için. Ama fark ettiğim şey bu Türkçe konuşsam konuşmuyorlar yani bir şey anlatmıyorlar gerçekten. Mesela tanımadığı birileri var mesela Türkçe konuşamıyor çok kötü şeyler yaşıyor. Bende şey genelde hemen cevap Türkçe, iyi konuştuğum için hemen cevap verdiğim için başıma bir şey gelmiyor. Söylediğim gibi o durumda ben konuşmadığım için başıma geldi.” [AR K6]
- “Arkadaş çevremde Türkçe konuşuyoruz.” [AR K4]
- “Sosyal medyayı Türkçe kullanıyorum.” [AR K2]
- “Benim ailem İstanbul’da yaşıyor dört yıldır ama ben buradayken yurttan kalıyorum, iki dili de konuşuyorum. Hem Arapça hem Türkçe.” [AR K5]

Dil kullanımı kategorisinin Avrupalı katılımcıların dışında ki bütün grupların yanıtlarında ortaya çıktığı ulaşılan bulgular arasındadır.

Yemek

Katılımcıların entegrasyon konusunda Türk yemekleri ve yemek yeme alışkanlıklarıyla ilgili yanıtları yemek olarak kategorize edilmiştir:

- “Mesela burada siz yemekleri ekmekle yiyorsunuz. Biz öyle değil. Sadece yemek yiyoruz. Hem de çay. Siz her zaman çay içiyorsünüz, biz sabah kahvaltı yerken, o kadar.” [AF E1]
- “Ülkemdeki gibi değil benim ülkemdeki yemekler daha şey, ekşi ve acı oluyor Türkler acı sevmiyorlar gibi ama o biraz değişti, burada biraz tatlı.” [AF K2]
- “Yemek konusunda var mesela. Bizim orada kahvaltı yok. Orada İngiliz usulü şey var. Bizim eskiden sötürge olduğu için İn-

giliz usulü şey var, sabah sütlü çay. Onu içiyoruz. Saat 10–12 arası bir yemek var, ondan sonra saat 4, sonra 8 akşam. Bu konuda biraz zorlanıyorum şabsen, buraya alışığım için sabah kalktım, kabvaltı yapıyorum. Zorlandım biraz. Bu var. Başka... Başka bana zorluğu yok yani.” [AF E6]

- “... Biz çok baharat kullanıyoruz. Arap mutfuğu biraz baharatlı. Burada Gaziantep, Hatay mutfuğu var onun gibi. İşte biz onların gibi yapıyoruz, genel olarak bizim yemeklerimiz de lezzetli ama sizinkiler meşhur.” [AR K1]

Yemek kategorisi Ortadoğu ve Afrikalı katılımcılarda ortaya çıkmıştır.

Görüşmeler neticesinde sosyal katılım kodundaki farklı kategorilerin farklı gruplar tarafından yanıtlandığı görülmektedir. Örneğin kutlama ve şehir yaşamı kategorisi katılımcıların tamamı tarafından yanıtlanırken dil öğrenme yalnızca Ortadoğulu katılımcıların yanıtlarında yer almamıştır. Dil kullanımı Avrupalı katılımcıların yanıtlarında görülmemiş, yemek kategorisi ise Ortadoğulu ve Afrikalı katılımcıların yanıtlarında görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Yaşam memnuniyeti ve içinde bulunulan sosyokültürel ortamda mutlu olmanın hem koşulu hem de göstergesi olarak görülen kültürel kimlik, aidiyet duygusu ve kültürel uyum ile bunun sonunda gelişecek olan kültürel tutumlar (Koydemir ve Schütz, 2015; Osborne ve Sablonnière, 2014; Ünveren Kapanadze, 2019) hem göç alan ülkenin halkı hem de çeşitli nedenlerle ülkeye göç edenler için çeşitli kültürel sıkıntı ve krizleri doğurabilme potansiyeline de sahiptir. Bu krizler, insan yaşamının devamlılığını sağlayan öğeler üzerinedir. Bu araştırmada, Türkiye’de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türk kimliği ve vatandaşlığı ile ilgili algı ve deneyimlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre Türk kimliği ve vatandaşlığı ile ilgili katılımcı görüşleri *kimlik, aidiyet, vatandaşlık, sosyal katılım* olmak üzere dört ana tema ve bu temalara bağlı kategorilerden oluşmaktadır.

Kimlikle ilgili ana tema çerçevesinde *kültürel yakınlık, giyim kuşam* ve *din ifade* edilmiştir. Ulusal bir kimliği de sembolize eden kültür kavramının altında, dil, din, örf ve adetler, gelenek ve görenekler, halk oyunları yazılı ve sözlü eserler, yemekler, mimari, el sanatları gibi yaşamımızı şekillendiren diğer öğeler bulunmaktadır (Tanrikulu, 2018; Uygur, 2008). Genel anlamıyla kültür özelden Türk kültürü bu çalışmada kimliğini ortaya koymaya çalışan tüm katılımcıların ilgilendiği bir mesele olmuştur. Ayrıca bu öğeler içerisinde gelenek ve görenekler ile dil yoğun bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkiye ile olan yakınlığının bir başka boyutu dış görünüşlerini belirten giyim kuşamdır. Yapılan çalışmalar yabancı uyruklu öğrencilerin gi-

yim kuşamlarının ortama uyum sağlama konusunda bir zorluk oluşturduğunu göstermektedir (Takır ve Özerem, 2019). İnsanlar, hangi dine mensup olduklarını önce isimleri daha sonra da giyim kuşamları aracılığıyla belirtirler (Yamakoğlu, 1999). Bu çalışmada da Afrikalı ve Ortadoğulu katılımcılar, dini kimliklerini yöresel kıyafetleriyle ortaya koymaya çalışmışlardır. Asyalı katılımcıların geleneksel giyimleri yalnızca Türk kültürünü tanımlama üzerinedir. Bu düşünceye paralel olarak Türk kültürü ile yakınlık kurma Asyalı öğrencilerde daha fazla ön plana çıkarırken Avrupalı katılımcıların bu konuda zorlandıkları görülmüştür. Bu sonucu destekler bulgulara değinen Aliyev ve Öğülmüş (2015) çalışmalarında Kafkasya’dan gelen öğrencilerin Türk kültür ve tarzına Avrupa’dan gelen öğrencilerden daha kolay uyum sağladığını ortaya koymuşlardır.

Din, hem bireysel hem de toplumsal yapılanmada önemli bir etkiye sahiptir (Düzgün, 1997). Akıncı (2014) dini kimliğin önemli bir argüman olduğunu ortaya çıkarmıştır. Dini kimlik algısını, daha çok Ortadoğulu ve Afrikalı katılımcılar dile getirmiştir. Bunun sebebi tarihsel süreçte Osmanlı Devleti’nin bir dönem bu coğrafyalara hâkim olması, bu coğrafyadaki insanlarla olan etkileşimini din aracılığıyla sağlaması yine Osmanlı Devleti’nin milletler arasında hoşgörü politikasını uygulaması ve farklı etnik grupları kucaklaması olarak düşünülebilir. Ayrıca aynı sebeplerden dolayı katılımcıların kendilerini Türkiye’ye kültürel anlamda da yakın hissettiği söylenebilir.

Kültürel kimlik öğrenme yoluyla elde edilen, kalıplaşmış düşünce, tutum, inanç vb. ile dile ait yapılar olarak tanımlanan kültürün bütün bileşenlerine ek olarak somut olmayan kültürel mirası da içerir (Boscom, 2003; Malinowsky, 1990; Oğuz, 2013).

Aidiyet ile ilgili ana tema çerçevesinde *kan bağı, dil, tarihsel bağ, duygusal bağ* ve *din* kategorileri ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler katılımcıların geldikleri coğrafyalara göre farklılık göstermiştir. Örneğin Asyalı katılımcılar, kurdukları bağı dil ile açıklarken Avrupalı ve Afrikalı katılımcılar, Türkiye’de uzun süre ikamet etmelerinden dolayı, duygusal bağ kurduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuca paralel olarak Poyraz ve Güler (2019) Ahıska Türkleri’nin kimliklerini konuştukları dil ile açıkladıklarını belirtmişlerdir.

Phinney (1990) etnik kimliğin bu durumunu ait hissetmek olarak açıklamaktadır. Smith (2002) milletlerin oluşması için tarihsel bir belleğe ihtiyaç olduğunu söyler. Ona göre kimlikleri sorgulanmamış, sürgün nedir bilmeyen, kültürleri baskı görmemiş olanların tek ve tanınan bir kimlik yaratmak için köklerini aramaya gerek yoktur. Dolayısıyla bir yere ait olabilmek için tarihsel bir bellek önem arz eder. Bu düşünceye paralel olarak Asyalı ve Afrikalı katılımcılar tarihsel süreç içerisinde Türk etnik yapısına karşı kendilerinde aidiyete dair bir bağ hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu bağ, geçmişten bu yana Türklerin Orta Asya ve Anadolu’da kurdukları devletler aracılığıyla oluşmuş ve günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Aidiyet ve kimlik, vatandaşlığı

kapsayan önemli bir unsurdur. Yurttaşlık anlayışı yasal zeminde bireylerin dini, etnik kimliklerini göz ardı edip onları tikel mensubiyetleriyle baş başa bırakmayı amaçlamaktadır (Schnapper, 1995). Modern laik devletlere atfedilen bu düşünce özellikle Avrupalı katılımcıların mensubiyet, aidiyet düşüncelerinde onları çelişkiye düşüren bir durum olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışmada kültür, bir aidiyet unsuru olarak da ortaya çıkmıştır. Örneğin kültürün önemli bir ögesi olan dili, katılımcılar aidiyet ve sosyal katılım sembolü olarak kullanmışlardır. Başka bir deyişle dil hem aidiyet hem uyum ögesi olarak ortaya çıkmıştır. Bunun sebebi, göçmenlerin kendi aidiyetlerinin sembolü olarak dili kullanıp aynı zamanda yeni geldikleri ülkede sosyal bir katılım sağlamak amacıyla dil öğrenmeye gereksinim duymaları olarak görülebilir. Dil (kültürel kimlik) ve kültürel uyum arasında çift yönlü, koparılamaz, etkileşimli, dinamik, çok önemli ve süregelen bir ilişki vardır. Öyle ki birini tanımlarken diğeri o tanımlamanın içine girmekte ve biri diğerinden ayrı düşünülemezdir. Kültürel miras ve kodlar dil aracılığıyla hem yerli halka hem de göçmenlere aktarılır. Bu yönüyle dilin kültürel uyum noktasında önemli bir taşıyıcılık ve aktarıcılık işlevi bulunmaktadır (Ünveren Kapanadze, 2018a; Chambers, 2014).

Göçmenlerin kimlik ve aidiyetle ilgili durumları hukuki anlamda vatandaşlıkla temellenir. Vatandaşlıkla ilgili ana tema çerçevesinde *vatana hizmet, mesleki beklenti ve aile* kategorileri ortaya çıkmıştır. Yıldırım ve Köksal (2017) çalışmalarında Türk cumhuriyetlerine akraba topluluklarından gelen öğrencilerin büyük bir kısmı vatandaşlık verilmesi durumunda kalabileceğini ifade etmişlerdir. Bu çalışmada ise katılımcılar, eğitim, savaş veya kıtlık gibi sebeplerle ülkelerini bırakmak zorunda kalsalar da hiçbir Türkiye’de daimi bir ikamet düşünmemiştir. Ailelerinin uzakta olması, kan esası ile kurdukları bağın ülkelerine dönmek için gerekli durumları ortaya çıkardığını da ispat etmektedir. Ayrıca gelecek yaşantılarını ekonomi seviyesinde değerlendirdiklerinde Türkiye’de kalıp kalmama durumlarıyla ilgili daha net sonuçlar ortaya koymaktadırlar. Bu sonuçlara paralel olarak Akhan ve Batmaz’ın (2015) çalışmalarında ekonomik beklentilerin ikamet edilen yerle doğrudan ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Leca’nın (1998) “kendi için yurttaşlık” kavramı altında bireyin, kendi haklarını savunmada akılcılığını ön plana çıkardığı bir yaklaşım sergilemesine yardımcı olduğunu açıklar. Kymlica (2011) modern toplumlarda çok kültürlü anlayışların gitgide önemli olduğunu savunur. Kültürel çeşitlilik dini, etnik, mezhepsel alanda olduğu gibi kan ve toprak esasına bağlı olarak değişim gösterebilir. Bu çalışmada tüm katılımcılar, mensubiyetlerini Kymlica’nın söylediği biçimde sorgulamaya almışlardır. Net yanıtı tam olarak veremeyen Avrupalı katılımcılar kan esası ve toprak esası arasında sıkıştıklarını belirtmişlerdir.

Kültürel mirasın, kültürel kimliğin bir belirleyicisi olduğu düşünüldüğünde kişi ve grupların bir yandan başka bir kültüre

uyum sağlamaya çalışırken bir yandan da kendi kültürlerini korumaya çalışmaları temel bir insan hakkı olarak kabul görmektedir (Aykan, 2018; Çevirme, 2012; Ölçer, 2017; Ünveren Kapanadze, 2018b). Modern devletin vatandaşları daima sahip oldukları kimlik, inşa edilmiş bir kimlik bile olsa tarihi, dili ve geleniği paylaşan bir grubun, yeni bir ulusun da üyeleridir. Dolayısıyla farklılıklar bir aynılığı değil kültürler arası saygıyı getirir (Benhabib, 2006). Leca’nın (1998) kendi için yurttaşlığın ikinci çizgisi olarak gördüğü empati, bu çalışmada kullanılan sosyal katılım süreci ile uyumludur. Zira her ikisinde de yurttaşın öteki diye tanımladığı bireyin yaşantısıyla ilgili anlama çabası bulunmaktadır. Her millet, kendi tarihsel yapısı içinde şekillenmeli ve bu şekillenme içerisinde diğer milletleri yok saymamalıdır (Yamakoğlu, 1999). Ortak değerler veya kültürel benzerlikler göçmen bireylerin sosyal uyum bakımından farklılıklarını azaltmaktadır (Barthram vd., 2017).

Bu çalışmada sosyal katılım ile ilgili ana tema çerçevesinde *kutlama, şehir yaşamı, dil kullanımı ve yemek* kategorileri ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler de diğerleri gibi katılımcıların geldikleri coğrafyaya göre değişiklik göstermiştir. Örneğin dil öğrenmeye karşı direnci Ortadoğulu katılımcıların gösterdikleri görülmüştür. Aile içinde kendi dillerinin konuşulması ve sosyal medya ile kitle iletişim araçlarını yine kendi dillerinde kullanmalarının dil öğrenmelerini etkilediği söylenebilir. Avrupalı katılımcılar dil kullanımı ile ilgili herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bunun sebebi Avrupalı katılımcıların ailelerinin Türk kültürü ile büyümüş olmaları, dolayısıyla aidiyetin de kan esası ile açıklanması olarak gösterilebilir. Sözer (2019) göçmenlerin dil konusundaki sorunlarının karşılıklı çözülmesi gerektiğini bunun için de eğitim kurumlarında olduğu kadar aile içinde dil öğrenmenin teşvik edilmesi gerektiğini belirtir.

Bilgili (2016) yaptığı araştırmada yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin gittikleri ülkede yemek yeme alışkanlıklarının onların uyum sağlama süreçlerini etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmaya paralel olarak katılımcıların uyum sağlama süreçlerine yemek yeme alışkanlıklarını da dâhil ettikleri ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada milli kimliklerini ortaya koyan Asyalı katılımcılar, Türkiye’deki milli bayramlara daha çok önem verdiklerini, dini kimliklerini ortaya koyan Ortadoğulu katılımcıların dini bayram kutlamalarına entegre olmayı önemsedikleri görülmüştür. Phinney (1990) kimlik tanımlamasında geleneksel kutlamalara katılımların kimliği kabul etmedeki göstergelerden biri olduğunu belirtir.

Asyalı ve Afrikalı katılımcıların Türk kültürüne kendi kimliklerine yakın buldukları, dil yönünden zorluk çekmedikleri kişilerle daha rahat iletişim kurdukları söylenebilir. Bilgili (2016) yabancı uyruklu üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin kendileriyle aynı ülkeden gelen öğrencilerle arkadaşlık kurduklarını ortaya çıkarmıştır.

Sonuç olarak; yabancı kavramıyla açıklanan göçmenlerin kimlik, uyum, aidiyet ve nihayetinde vatandaşlıkla ilgili deneyimleri birbirinden bağımsız değildir. Ancak tarihsel ve kültürel sebeplere bağlı olarak etnik değişimler bulunmuştur.

Öneriler

- Türk kültürünün yabancı uyruklu üniversite öğrencilerine tanıtılması amacıyla farklı organizasyonlar düzenlenebilir.
- Yabancı uyruklu üniversite öğrencileri dil öğrenmek üzere teşvik edilebilir.
- Türkiye’de vatandaşlık alma konusunda teşvik edilmeleri için yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin mesleki beklentilerinin devlet tarafından karşılanması gerekir.
- Sosyal çevreye uyum ve katılımları ile ilgili yabancı uyruklu üniversite öğrencileri daha fazla teşvik edilebilir.

Yazar Katkıları / Author Contributions: İNA: Fikir, tasarım, danışmanlık, veri toplanması, veri analizi, bulguların yorumlanması, kaynak taraması, makalenin yazılması; EA: Tasarım, veri toplanması, veri analizi, bulguların yorumlanması, kaynak taraması, makalenin yazılması, eleştirel inceleme. / İNA: *Project idea, conceiving and designing the study, study monitoring, data collection, data analysis, interpreting the results, literature search, writing the manuscript*; EA: *Conceiving and designing the study, data collection, data analysis, interpreting the results, literature search, literature search, writing the manuscript, critical reading and final check of the manuscript*

Fon Desteği / Funding: Bu çalışma herhangi bir resmi, ticari ya da kar amacı gütmeyen organizasyondan fon desteği almamıştır. / *This work did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.*

Etik Standartlara Uygunluk / Compliance with Ethical Standards: Yazarlar bu makalede araştırma ve yayın etiğine bağlı kaldığını, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na ve fikir ve sanat eserleri için geçerli telif hakları düzenlemelerine uyulduğunu ve herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını belirtmiştir. / *The authors stated that the standards regarding research and publication ethics, the Personal Data Protection Law and the copyright regulations applicable to intellectual and artistic works are complied with and there is no conflict of interest.*

Kaynaklar

- Adıgüzel, Y. (2018). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Akdemir, A. (2004). Küreselleşme ve kültürel kimlik sorunu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 43–50.
- Akhan, I. U. & Batmaz, M. (2015). Bulgaristan’dan Türkiye’ye gelen göçmenlerin yaşam profillerinin memnuniyet durumlarına etkisi. *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (75), 23–42.
- Akhtar, S. (2018). *Göç ve kimlik*. İstanbul: Sfenks Yayınları.
- Akıncı, M. A. (2014). Fransa’daki Türk göçmenlerinin etnik ve dini kimlik algıları. *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (70), 29–58.
- Aliyev, R., & Öğülmüş, S. (2015). Türkiye’deki yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algısının incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 4(12), 49–71.
- Aykan, B. (2018). Kültürel miras hakkı: Kültürel mirasa insan hakları temelinde güncel yaklaşımlar. *Alternatif Politika*, 10(2), 231–252.

- Barthram, D., Monforte, P., & Poros, M. (2017). *Göç meselesinde temel kavramlar* (I. Ağabeyoğlu Tuncaç, Çev.). Ankara: Hece Yayınları.
- Benhabib, S. (2006). *Ötekilerin bakları: Yabancılar, yerliler, vatandaşlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bilgili, H. (2016). *İnönü Üniversitesi’nde yabancı uyruklu öğrenci olmak: Etnografik bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Boscom, W. R. (2003). Halk bilimi (folklor) ve antropoloji. G. Eker, M. Ekici, Ö. Oğuz, & N. Özdemir (Çev. Ed.), *Halkbiliminde kuramlar ve yaklaşımlar* içinde (s. 451–468). Ankara: Milli Folklor Yayınları.
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 873–898.
- Chambers, I. (2014). *Göç, kültür, kimlik* (İ. Türkmen, & M. Beşikçi, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çevirme, H. (2012). *Türkçe ve Türk kültürü dersi üzerine bir araştırma: Bremen örneği*. *Türkçe’nin eğitimi-öğretimi üzerine yazılar*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Düzgün, Ş. A. (1997). *Din, birey ve toplum*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kadioğlu, A. (2012). *Vatandaşlığın dönüşümü: Üyelikten baklara*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Kılıçbay, M. A. (2007). Kimlikler okyanusu. *Doğu Batı Dergisi (Kimlikler)*, 23, 161–168.
- Koydemir, S., & Schütz, A. (2015). Almanya’daki Türk göçmenlerde yaşam doyumu: Kültürel kimlik ve benlik kurgularının rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 208–220.
- Kymlica, W. (2011). *Çok kültürlü yurttaşlık: Azınlık baklarının liberal teorisi* (A. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Leca, J. (1998). *Bireycilik ve yurttaşlık. Dersimiz yurttaşlık* (B. Etienne, & D. Borne, Derl.). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Malinowsky, B. (1990). *İnsan ve kültür* (F. Gümüş, Çev.). Ankara: Verso Yayınları.
- Morva, O. (2015). Öznelerarası bir iletişim süreci olarak kültürel vatandaşlık. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 1(2), 133–152.
- Oğuz, M. Ö. (2013). *Somut olmayan kültürel mirasın geleceği*. Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Ölçer Ö. E. (2017). İnsanlar, gezegen ve refah için bir eylem planı: Somut olmayan kültürel miras ve 2030 sürdürülebilir kalkınma hedeflerine eleştirel yaklaşım. *Milli Folklor Dergisi*, 29(116), 18–30.
- Parekh, B. (2014). Kimliğin mantığı. F. Mollae (Ed.), *Kimlik politikaları: Tanınma özdeşlik, farklılık* içinde (s. 53–78). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Yayınları.
- Phinney, J. (1990). Ethnic identity in adolescents and adults: A review of research. *Psychological Bulletin*, 108(3), 499–514.
- Poyraz, T., & Güler, A. (2019). Ahıska kimliğinin göç sürecinde inşası: Amerika’ya göç eden Ahıska Türkleri. *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 91, 187–216.
- Schnapper, D. (1995). *Yurttaşlar cemaati: Modern ulus fikrine dair* (Ö. Okur, Çev.). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Smith, A. D. (2002). *Ulusların etnik kökeni* (S. Bayramoğlu, & H. Kendir, Çev.). Ankara: Dost Kitabevi.

- Sözer, M. A. (2019). Göç, toplumsal uyum ve aidiyet. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(28), 418–43.
- Takır, A., & Özerem, A. (2019). Göçle gelen yabancı uyruklu öğrencilerin okul ortamında karşılaştıkları sorunlar. *Folklor/Edebiyat*, 25(97–1), 659–678.
- Tanrıkulu, M. (2018). *Coğrafya ve kültür*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Tezcan, M. (2000). *Dış göç ve eğitim*. Ankara: Anı Yayınları.
- Usborne, E., & Sablonnière, R. (2014). Understanding my culture means understanding myself: The function of cultural identity clarity for personal identity clarity and personal psychological well-being. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 44(4), 436–458.
- Uygur, N. (2018). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ünveren Kapanadze, D. (2018a). Kimlik inşasında söylem aracı olarak eğitim ve çocuk edebiyatı. Y. Karagöz Yeke, T. Yazıcı, & O. Hayırlı (Eds.), *Eğitim bilimleri alanında yeni yaklaşımlar* içinde (s. 281–313). Ankara: Gece Akademi Yayınları.
- Ünveren Kapanadze, D. (2018b). Toplumsal bellek bağlamında kültür, dil ve öğretimi. O. Kutlu (Ed.), *Eğitim bilimleri* içinde (s. 299–322). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Ünveren Kapanadze, D. (2019). Türkçe öğretiminde anlama becerisinin gelişiminde kültürel bağlamda bir yöntem önerisi: Salur Kazan'ın evinin yağmalanması örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 289–310.
- Yamakoğlu, C. (1999). Kültür unsurları. *Uluslararası Üçüncü Türk Kültür Kongresi Bildirileri*, 25–29 Eylül 1993, Ankara. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E., & Köksal, H. (2017). Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin gözüyle Türkiye. *Abi Evran Üniversitesi Karşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 297–323.
- Yıldız, A. (2017). Göç ve uyum politikalarında vatandaşlık. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 36–67.

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) Lisansı standartlarında; kaynak olarak gösterilmesi koşuluyla, ticari kullanım amacı ve içerik değişikliği dışında kalan tüm kullanım (çevrimiçi bağlantı verme, kopyalama, baskı alma, herhangi bir fiziksel ortamda çoğaltma ve dağıtma vb.) haklarıyla açık erişim olarak yayımlanmaktadır. / *This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) License, which permits non-commercial reuse, distribution and reproduction in any medium, without any changing, provided the original work is properly cited.*

Yayıncı Notu: Yayıncı kuruluş olarak Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) bu makalede ortaya konan görüşlere katılmak zorunda değildir; olası ticari ürün, marka ya da kuruluşlarla ilgili ifadelerin içerikte bulunması yayıncının onayladığı ve güvence verdiği anlamına gelmez. Yayıncının bilimsel ve yasal sorumlulukları yazar(lar)ına aittir. TÜBA, yayınlanan haritalar ve yazarların kurumsal bağlantıları ile ilgili yargı yetkisine ilişkin iddialar konusunda tarafsızdır. / **Publisher's Note:** The content of this publication does not necessarily reflect the views or policies of the publisher, nor does any mention of trade names, commercial products, or organizations imply endorsement by Turkish Academy of Sciences (TÜBA). Scientific and legal responsibilities of published manuscript belong to their author(s). TÜBA remains neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.